

Frans Walch

ROOTHAERT

een biografie

de
Prom

Inhoud

Inleiding	7
I Jeugd	9
II Dienstjaren 1914-1918	31
III Studententijd	36
IV De jaren twintig	42
V Van jurist tot schrijver	56
VI De detectives	62
VII De camera loopt	89
VIII Twee verdachte boeken	103
IX De verkeerde omgang	115
X Doctor Vlimmen	126
XI Die verkeerde weereldt	144
XII De mobilisatie	158
XIII De vlam in de pan	168
XIV De bezettingsjaren	209
XV Villa Cascara	218
XVI De wenteltrap	230
XVII Oom Pius	240
XVIII Een avondje in Muscadin	253
XIX Vlimmen contra Vlimmen	263
XX Vlimmens tweede jeugd	282
XXI De jaren vijftig	295
XXII Ziekte en herstel	326
XXIII Duivelsfortuin	340
XXIV De laatste jaren	347
XXV Literatuur of lectuur?	355
XXVI De erfenis	365
XXVII Ton-Toon-Anton, herinneringen	374
Epiloog	385
Noten	386
Bibliografie	414
Naslagwerken	419
Archieven en documentatiecentra	422
Personenregister	423
Verantwoording illustratiemateriaal	429

ISBN 90 6801 495 1
Copyright © 1996 by Uitgeverij de Prom, Baarn
Ontwerp omslag: Bosch en Keuning Studio
Verspreiding voor België: Uitgeverij Westland nv, Schoten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

XIX Vlimmen contra Vlimmen

Roothaert nam het Muscadin-avontuur serieus. Consciëntieus toetste hij eigen en door Romijn aangedragen ideeën aan de realiteit. Toen bijvoorbeeld Romijn in het geval Rem de Koning de BVD liet opdraven, schreef Roothaert een aantal richtlijnen. Hij vertrouwde Romijn toe dat hij enige kennis had omtrent de werkwijze van deze geheime organisatie en dat hij weleens een kijkje achter de schermen had mogen nemen. ('Dit is geheim,' meldt hij in de kantlijn van zijn brief en hij zal Romijn daarover bij tijd en wijle in een gesprek informeren.⁶⁰⁹)

Er was Roothaert zoals gewoonlijk alles aan gelegen fouten te vermijden en een 'tussendoortje' is dan ook niet de juiste typering voor *Een avondje in Muscadin*. Hij had er echter geen dagtaak aan en er resteerde hem voldoende tijd om zich met andere zaken bezig te houden. In deze periode ontstond 'De brug'. Op 27 januari 1952 deelde hij Romijn mee dat hij al 'weer helemaal in Vlimmen'⁶¹⁰ zat, terwijl Muscadin toen pas op de helft was. Nog geen maand later luidde het bericht: 'Ik werk met zevenmijlse laarzen aan de tweede Vlimmen.'⁶¹¹

De voorgeschiedenis

Over het ontstaan van dit deel weidt Huub Pulles uit in een interview met Cherry Duyns voor de *Haagse Post*.

Pulles heeft zijn straf uitgezeten en de contacten tussen hem en Roothaert zijn opnieuw aangeknoopt, of zoals Pulles het beschrijft:

'(...) en na de oorlog in '49-'50, loop ik weer los, weer een gevaar voor de wereld en ik kom ook in Antwerpen bij Roothaert met de bedoeling dat we nou eens aan de tweede Vlimmen zouden gaan beginnen. Toen zei die: ha, geen schijn van kans. Ik zei: waarom niet? Nou zegt ie, je herinnert je toch nog wel die Duitse Veterinairrat? ... O ja, een Veterinairrat is een veterinaire ambtenaar met een bepaalde rang. Wij kennen dat systeem niet, wij zouden zeggen een inspecteur van de geneeskundige dienst, een ambtenaar dus. En deze man heeft geschreven, zei Roothaert dat alles wat op dit gebied nog wordt gepubliceerd, namaak is. Ik zei: ben jij nu bang voor wat die ene kerel heeft beweerd?

Ja, zei hij, wat moeten we dan nog doen. We hebben toch eigenlijk het

hele onderwerp doorgenomen. Ik zei: man, nog op geen stukken na. Afijn, hij voelde er niets voor. In die tijd had ik nog niet veel te doen. Toen ben ik er zelf mee begonnen. En ik had net een paar hoofdstukken klaar, toen mijn geneesmiddelenzaak voor dierenartsen zich ontwikkelde en wel zo sterk, dat ik geen tijd meer had om te schrijven. Ik heb het hele zaakje naar Roothaert gestuurd met de boodschap: hier heb je een begin, en kijk nou maar eens of je er nog iets mee kunt doen. En ja, toen had hij wel trek. Het spel ging weer door net als bij de eerste. Hij stuurde mij de stukken die hij klaar had. Ik corrigeerde en veranderde ze voor wat mijn gedeelte betrof. Gaf nieuwe adviezen, stuurde nieuwe verhalen op, nieuwe stunts die er waren in de praktijk en hij maar tikken hé?⁶¹²

Pulles vergat te vermelden dat niet alle verhalen op eigen ervaringen berustten. Om zoveel mogelijk materiaal te vergaren plaatste hij in zijn tijdschriftje *Aesculaap* een verzoek aan collega-dierenartsen hem 'geestige, dramatische en interessante gegevens uit de praktijk op te zenden.'⁶¹³

Wat eventueel als romanstof geschikt leek, vertelde hij Roothaert in zijn eigen woorden, meestal per brief. Een goed beeld van de wijze waarop met name de veterinaire uiteenzettingen in de *Vlimmen*-boeken tot stand kwamen, krijgen we uit de vrij compleet bewaard gebleven briefwisseling tussen Pulles en Roothaert van januari 1953 tot en met mei 1962. Eerlijkheid is troef in de brieven, beide heren nemen geen blad voor de mond, een eigenschap die Roothaert eveneens in brieven met anderen demonstreert.

Had Roothaert een hoofdstuk voltooid, dan stuurde hij Pulles er een afschrift van, waarna deze ongezouten zijn commentaar gaf, en hij beperkte zich daarbij niet tot de diergeneeskundige passages.

Zo komt er in de tweede *Vlimmen* een brand gekoppeld aan een moord voor. Dr. *Vlimmen* ontdekt de brand en treft een lichaam aan dat met het hoofd in een bloedplas ligt en bewerkt is met een kapmes.

'Maar alle afgrijselijkheid wordt overschreeuwd door de goedkope bazarvork, die loodrecht en diep in het linkeroog steekt... Het komt hem voor als een helse klucht, een obscene uitnodiging om toe te tasten, zoals ergens op een schilderij van de oude Breughel een varken rondloopt, met het mes voor het gebruik gereed in zijn gekookte ham gestoken...'⁶¹⁴

Vlimmen besluit zijn weerzin te overwinnen en trekt de vork uit de oogkas.

Dit bevalt Pulles allerminst. Mét zijn vrouw is hij van mening dat de scène 'zeer storend, ja afgrijswekkend' is en niet past bij de figuur van Vlimmen, een gedachte die wellicht onbewust ingegeven werd door identificatie met de hoofdpersoon. De hele passage kan beter geschrapt worden:

'Het valt uit de toon van het boek en als het eruit is zal het niet gemist worden, integendeel, het boek zal er bij winnen. Zie zo, dat is van het hart en – als steeds – de auteur moet het nu zelf maar uitkienen, hij schrijft het boek.'⁶¹⁵

En de auteur reageert: 'Je criticiek is mij in de benen geschoten en ook naar het hoofd gestegen. Dit laatste omdat ik er in geslaagd ben jullie, die toch niet kleinzerig zijt, te laten gruwen, een bewijs dat het overtuigend en visueel is weergegeven.'

Roothaert heeft het in Utrecht bij Bruna laten lezen en 'men giechelt van griezeligheid, ook de juffies. Zelfs de zachtaardige Greetje viel er niet van om. Zulke dingen gebeuren nu eenmaal, zegt ze.'

En na deze constatering van zijn vrouw vraagt hij zich verwonderd af: 'Maar hebben jullie dan helemaal geen na-oorlogse, 'grote' boeken gelezen, die algemeen verslonden werden? Helden zonder Glorie, Jonge Leeuwen? Werken van Faulkner, Steinbeck e.d.? Daar gebeuren verschrikkelijke dingen in, geloof me!

Dan het slechte gedrag van Vlimmen. Een criticus heeft gezegd, sprekende over het geheim van het succes van de eerste V.: Vlimmen is helemaal geen belangrijk mens, maar juist iets zuiverder dan de meesten, zodat hij nog juist het ideaal van de doorsnee-lezer kan zijn. Maak ik hem te zuiver, dan gelooft niemand meer aan dat heilig boontje, dan is hij te mooi om waar te zijn. Nu was hij in dit boek inderdaad goed op weg zo'n onuitstaanbaar suikeren heiligenbeeldje te worden. In het vorige was hij brutaal en onrechtvaardig tegen zijn zuster, stampte Dacka uit de wagen, sloeg de kleine Dop tegen de vlakke enzovoort. Als ik hem nu ontdoe van al het klein-menselijke is hij alleen nog geschikt voor de Missie-Almanak.'⁶¹⁶

Brand en vorkscène blijven gehandhaafd en adviseur Pulles heeft daar vrede mee: 'Jij bent de schrijver en JIJ moet beoordelen, wat goed is. Hou je daar maar rustig aan, temeer, daar de drukkersbende en alle anderen deze scène passend en schoon vinden. Alles is per saldo te motiveren, dus ook dit. Laat het dus gerust staan en mij zal zelfs geen wenkbrouwje in verstoordheid omhoog gaan.'⁶¹⁷

Pulles is dermate bij het schrijfproces betrokken, dat hij zich mede verantwoordelijk voelt voor het resultaat. Hij behoedt Roothaert voor veterinaire blunders – 'Je mag geen kopziekte patiënten tot de volgende dag laten staan, dat vloekt tegen iedere vederarts op. Voor mijn part

een tussenklauwzweer of een zonnebrand diarrhee of hoester, maar geen kopziekte⁶¹⁸ – en levert hem praktijkvoorbeelden. Hij adviseert en voorziet hem soms ook van spitsvondigheden, die geen raakvlakken met de veeartsenij hebben en die vaak vergezeld gaan met zinnnetjes als 'Ter prullemand ermee als het niet past'⁶¹⁹ of 'Doch voor het inzicht van de auteur buig ik het kale hoofd'⁶²⁰.

Onverbloemd kritiek geeft hij wanneer hem iets niet zint, dan weer zwaait hij met de lauwerkrans, waar Roothaert op zijn best is. Een nacht die Vlimmen en zijn geliefde Tilly doorbrengen in een Brussels hotel levert Roothaert het volgende compliment op:

'Het laatste stuk vond ik sterk-zeer sterk en pakte mij zeer. Alle tekortkomingen der geliefden zijn volledig in orde gebracht, meer zelfs dan ik verwachtte. Tilly is op haar best, al zullen er wel mensen zeer gechockeerd worden, doch dat betekent dat zij bij het lezen huiveren van genot en dan in gezelschap gaan schelden op zoveel slechts. Mijn oordeel: verdomd goed.'⁶²¹

Roothaert hecht aan Pulles' opinie, erkent diens autoriteit op het gebied van de diergeneeskunde en schat de verhandelingen die Pulles hem over dit onderwerp stuurt naar hun literaire waarde. Want Pulles beperkt zich lang niet altijd tot gedetailleerd-technische uiteenzettingen. Hij leeft zich dusdanig in dat hij vaak de romanpersonages in zijn betoog betreft en daarmee de scène verlevendigt.

Als Pulles in vier getikte velletjes de geboorte van een kalfje schildert dat scheef in de baarmoeder ligt, neemt Roothaert heel wat zinnen letterlijk in zijn roman over, volgt soms de suggesties die Pulles ter afwisseling van het nogal langdurige geboorteprocess inlast, maar gaat net niet zo ver dat hij het geheel kopieert.

Wanneer Pulles in 1962 Roothaert aanwrijft dat de Vlimmens vol staan van zijn gedachten, ervaringen en zelfs grapjes, staft de geboorte van het kalf die bewering. Maar het kan ook anders. Roothaert herinnert zich een avontuur met koeien die in een stal geëlektrocuteerd worden door een fout in de elektrische bedrading. Hij wil het voorval in zijn verhaal inpassen en vraagt Pulles om de details. Die geeft een uitvoerig verslag, maar nu verwerkt Roothaert die gegevens op geheel eigen wijze, slechts een enkele keer steunend op het verhaal van Pulles.

In het interview met Duyns doet Pulles het voorkomen alsof hij de veterinaire stof kant en klaar afleverde en Roothaert deze slechts voor het overtikken had ('en hij maar tikken hé'). Die opmerking is echter te badinerend en lijkt geboren uit rancune. Het hele interview rickt daar overigens naar. Later zou Pulles tegenover zijn vrouw bekennen, dat hij zich iets te veel had laten gaan tijdens het vraaggesprek en dat hij zijn harde, cynische en suggestieve uitspraken betreunde.

In de jaren vijftig is van een controverse tussen de beide vrienden nog niets te merken. Door de goede samenwerking vlot het werk naar behoren. Dit tot genoegen van de uitgeverij, die het niet snel genoeg kan gaan en Roothaert, bij monde van Jaap Romijn, tot spoed maant. De boekverkoop is nogal slap en Bruna kan een commercieel succesje best gebruiken.

De tijd vliegt, de voorverkoop start reeds in mei 1953 en in de loop van oktober moet het boek verschijnen. Half juli liggen de eerste 250 bladzijden bij de drukker.

'Dus nog honderd, hadden we afgesproken, en ik zal het dus wel halen,'⁶²² geeft Roothaert Romijn hoop, daarbij aantekenend dat hij mede afhankelijk is van de snelheid waarmee de deskundigen reageren. In augustus ontvangt hij de drukproeven van het eerste deel. Nu kan hij zelf uitrekenen hoeveel velletjes hij nog vol moet tikken om, zoals overeengekomen, de omvang van de eerste *Vlimmen* te halen. Dat levert weinig problemen op:

'Aanvankelijk vreesde ik niet genoeg stof te hebben, nu heb ik te veel.'⁶²³

De tijd begint echter te dringen. Op 11 augustus stuurt hij Bruna twintig vellen kopij en meldt:

'Ik heb nog meer, maar dat moet eerst goedgekeurd worden door de vaklieden. En nu heeft mijn veterinaire adviseur de brutaliteit 14 dagen op vakantie te gaan, terwijl ik moet werken.'⁶²⁴

In de eerste brief die Pulles na zijn terugkeer ontvangt, verwelkomt Roothaert hem met: 'Ik hoop, dat de vakantie goed gesmaakt heeft; ik zal wel zwoegen.'⁶²⁵

Een 'kleermakertje' voelt hij zich, 'dat te veel werk heeft aangenomen en geen minuut meer te verliezen heeft'⁶²⁶, maar Pulles heeft geen boodschap aan dat gejakker. Herhaalde malen hamert hij er bij Roothaert op zich niet te overhaasten:

'Laat je door broeder Romijn niet opjuinen. Je kansen staan te mooi om ze door overhaasting te verknoeien. Vooral het slot moet pakken. Eenmaal gedrukt is er niets meer te veranderen en de critiek is natuurlijk fel, breekt (menselijk) liever af, dan dat zij roemt. Jachtwerk is altijd te herkennen. Doe het rustig aan, overweeg en denk en vul aan, waar je nog een geestige inval hebt. Het boek moet 20 jaar lopen en dan spelen die paar maanden m.i. geen rol. De critiek komt op jou aan en niet op die beste oom Jaap.'⁶²⁷

Roothaert neemt de wijze woorden tot zich, maar beseft tegelijkertijd welke financiële voordelen een publicatie vóór Sinterklaas met zich meebrengt.

Juist in die drukke dagen blijft een in juli opgekomen spit hem chronisch irriteren. De pijn is echter draaglijk en ebt ten slotte weg. Een nieuwe kwetsuur lijkt een serieuze bedreiging te gaan vormen voor het afronden van het manuscript. Het drama voltrekt zich op 3 september:

'Die dag ging ik als gewoonlijk met twee madammekes en drie honden op de ochtendwandeling. De dieren kwamen een gegeven ogenblik in alle dolheid op ons aanrennen en toen ik opzijstapte voor de een, kreeg ik Lucky met een gangetje van om en bij de zestig tegen mijn knie, juist toen ik in een al wat gewrongen houding op dat been steunde. Later hebben deskundigen mij verteld hoe bij een dergelijke gelegenheid op de honden-rennen een man op twee plaatsen zijn been brak.

Eerst heb ik een kwartier tegen de vlakke gelegen, dan ben ik, daar er natuurlijk geen auto passeerde, naar huis gestrompeld, een klein eindje dat me lang zal heugen.

De knie was sterk gezwollen en aanvankelijk kon ik er niet op staan. Dat zou niet zo erg zijn geweest, maar ook bij volkomen rust gaf het een knagende soort tandpijn van bil tot hiel. De eerste nacht heb ik alleen gezweet, niet geslapen.⁶²⁸

De eerste twee weken is hij gedoemd boven te blijven:

'Greetje heeft het druk met alles naar deze Onbeweeglijke toe te slepen.'⁶²⁹

Omdat de tijd gaat dringen, vraagt hij zijn huisarts om hem naast een pijnstillend middel, 'voor deze éne keer' een opwekkend middel te geven. 'Met het gevolg, dat ik de laatste week de bladzijden uit mijn mouw heb geschud en zeker op tijd klaar zal zijn. Is dat misschien iets voor Jaap?'⁶³⁰

Abs Bruna, aan wie deze woorden gericht zijn, is op dat moment in Londen en, tekenend voor de vertrouwelijkheid die er tussen de twee uitgevers en de auteur heerst, is het Jaap Romijn die per omgaande in medelijden uitbarst: hij belooft dat na de vijftiende september, de datum waarop Roothaert zijn laatste kopij in zal sturen, het fatale been uitvoerig getroost zal worden.

'Die laatste loodjes zullen je heugen,' meesmuilt hij om er over Roothaerts lievelingshond satanisch aan toe te voegen: 'Wat er zoal in een naam kan zitten: Lucky! Het stomme dier is er natuurlijk heelhuids afgekomen.'⁶³¹

Roothaert worstelt zich dapper door het laatste hoofdstuk heen en op 20 september verzucht hij: 'Sinds eergisteren is het zwijn gekeeld. En toen was ik zo gaar, dat ik de eerste twee dagen geen lettertjes meer voor mijn ogen kon verdragen. Want ik heb je niet alles verteld, uit vrees, dat je in je eigenwijze bezorgdheid de kopij zou achterhouden om me tot uitstel

te dwingen⁶³², waarna hij zijn botsing met Lucky en zijn 'drugs'-ervaring opbiecht.

'Wat ben jij een lelijk smiechtje,' reageert Pulles, 'dat je mij ervan verdenkt te zullen saboteren met de afwerking. Ik zou er toe in staat zijn geweest als ik te zwakke plekken gevonden had. Toch hoop ik dat mijn Anregungen als stimulans gewerkt hebben, in ieder geval heb je er tempo en actie ingegooid, die de moeite waard is. Rest nog je VEEL SUCCES met de uitgave toe te wensen, iets waaraan ik niet twijfel. Jij begint nu natuurlijk al te piekeren over de onberekenbare smaak van het publiek. Beruhig dich, dit loopt wel los.'⁶³³

Pulles kende zijn vriend. Achteraf zou Roothaert bekennen 'angsten uitgestaan' te hebben vanwege de extravagante aantallen die boekhandelaars in de vooraanbieding bestelden. Hij voorzag dat wanneer de boekhandel met tien procent van de oplage zou blijven zitten, hij het verder wel zou kunnen schudden of, met zijn eigen woorden: 'En bij een volgende verschijning luidt het wachtwoord: Van dié boer geen eieren meer.'⁶³⁴

Zonder het zelf te weten droeg Pulles tot Roothaerts vrees bij. Tijdens vergaderingen en andere ontmoetingen met collega-dierenartsen had hij zich meermalen laten ontvallen dat er een nieuwe *Vlimmen* in voorbereiding was, hetgeen een 'acute Vlimmitus' ten gevolge had: 'Wij kunnen geen veterinaire ontmoeten of het gaat over de komende *Vlimmen*, ook aanverwante zielen zijn er vol van,'⁶³⁵ bericht hij op 14 september, Roothaerts onzekerheid daarmee opjagend.

Uiteindelijk blijkt de auteur zich voor niets zo zenuwachtig te hebben gemaakt. Eind oktober 1953 verschijnt *Vlimmen contra Vlimmen*, precies op tijd voor de Antwerpse boekenbeurs. Om dat te bewerkstelligen had Bruna een derde drukkerij moeten inschakelen. De eerste exemplaren van het boek komen in Antwerpen terecht, waar Roothaert op 31 oktober een lezing houdt en boeken signeert.

'De zaal was vol en er zaten zelfs enkele eerwaarden, waarvan twee Black and White, alsmede een koppel nonnen, die ik altgeder niet had verwacht. Enfin, nu hebben ze dan ook eens een ander klokje horen luiden dan dat van Rome en dat kan geen kwaad,'⁶³⁶ meldt hij aan Pulles. Deze heeft inmiddels een exemplaar van *Vlimmen contra Vlimmen* ontvangen en betoont zich ontevreden over de uitvoering ervan. De foto op het stofomslag, vier in de camera starende koeien, is voor hem het zoveelste plaatje geschoten van een stel runderen. Hij constateert slecht papier, zwak drukwerk en drukfouten en stelt: 'Jij kunt en moet van Bruna eisen, dat hij zorg besteedt aan een werk, dat hem een kapitaaltje in de schoot werpt.' Over de prestatie van de auteur is hij vol lof: 'Het is weer

machtig. In het begin wat trekkerig, doch op het laatst komt er zo vlot schot in, dat lieden het gespannen uitlezen.⁶³⁷ Anders klinkt zijn oordeel in het interview uit 1967, waarin hij het boek als 'heel behoorlijk' typeert, maar eraan toevoegt 'veterinair althans'⁶³⁸.

De oplage van 20.000 stuks vliegt in een mum van tijd over de toonbank. De bestellingen stromen binnen, zelfs bij Pulles, die in *Aesculaap* de aandacht op het boek heeft gevestigd. Bij Bruna is het een gekkenhuis. Op een zekere morgen komen er 600 aanvragen per post.

Pulles schrijft op 23 november: 'Mijn boekhouder wilde het boek in een bibliotheek hebben. Ze legden hem lijsten voor van aanvragers... hij kwam pas Kerstmis volgend jaar aan de beurt!'⁶³⁹ Vijf dagen later bericht Romijn: 'Vandaag verschijnt de tweede druk, die vanzelfsprekend geheel is uitverkocht. Over 10 dagen hoop ik de derde druk te kunnen verzenden, die ook in zijn geheel is uitverkocht. A.s. Dinsdag beginnen wij dan met drukken van de vierde druk, waarvan ook al weer 4000 exemplaren zijn besteld, terwijl dagelijks nog honderden exemplaren daaraan moeten worden toegevoegd. (...) Als het ons een klein beetje meezit kunnen wij voor 1 januari de 40000 bereiken.'

Ook de 6000 exemplaren van de herdruk van *Doctor Vlimmen* zijn uitverkocht en er zijn vijf drukkerijen mee gemoeid om aan de aanvraag te kunnen voldoen.

Beheerder van de Utrechtse boekhandel Broese, Chris Leeftang, is volgens Romijn 'ten einde raad, omdat volgens zijn zeggen geen enkel boek tot zijn recht komt en iedereen per se Roothaert wil lezen. Dus zelfs onder zijn deftige publiek is deze ziekte ook al opgetreden. Het leuke is, dat iedereen, die dit boek gelezen heeft daarover enthousiast is.'⁶⁴⁰

Nieuwe avonturen van Vlimmen

Vlimmen contra Vlimmen is een titel die na de nodige kopzorgen geboren is.

'Wat denk je van 'Vlimmen in Vrijheid'? Vlimmen in Vlam is wat stom en doet denken aan die andere Vlam, onzaliger gedachtenis. En er móét Vlimmen in voorkomen, dat is het vervelende. Nu heb ik er eerlijk gezegd nog niet mijn stinkende best op gedaan,'⁶⁴¹ schrijft Roothaert aan Romijn in het beginstadium van de roman.

De definitieve titel vloeit ten slotte voort uit het verloop van het verhaal.

Het speelt een kleine tien jaar na het eerste deel. Vlimmen is nu 43 jaar. Dop, de zoon van zijn naar Zuid-Afrika geëmigreerde zuster Truus, is terug in Nederland om zijn 'goddeloze' h.b.s.-opleiding te volgen en woont bij hem in, min of meer onder de hoede van huishoudster Lena. Vriend meester Floor Dacka is inmiddels getrouwd met collega Pauline en die twee hebben nu hun eigen stulpje.

In het eerste hoofdstuk komen Vlimmen en Dop, die zo veel hij kan zijn oom op diens praktijktochten begeleidt, terug van een spoedgeval, als er een hond tegen hun rijdende auto loopt. Het gewonde dier behoort aan Klaartje, medescholiere van Dop en dochter van Tilly Fabrie, een aantrekkelijke, niet onvermogene jonge weduwe. De hond wordt vak-kundig behandeld en Vlimmen keert nog verscheidene malen terug voor de nazorg, die hij zo lang mogelijk probeert te rekken. De schuchtere dierenarts moet zichzelf allengs bekennen dat hij hopeloos verliefd is, maar hoe dat te laten merken?

Pauline, de bijdehante echtgenote van Dacka, die af en toe een grove uitdrukking niet schuwt, neemt de rol van koppelaarster op zich. Tilly blijkt dezelfde gevoelens voor Vlimmen te koesteren en Vlimmens nog altijd gehuwde staat lijkt nog de enige sta-in-de-weg. De situatie wordt gecompliceerd wanneer Vlimmen onverwacht het vaderschap krijgt opgedrongen van een door zijn echtgenote gebaar kind. In een bevlieging had ze de liefde bedreven met een inwonende labiele neef. Haar religieuze familie poogt met alle middelen de schande van een onwettig kind te voorkomen, maar slaagt er niet in Vlimmen ertoe te bewegen het wurm zijn naam te geven. Dankzij de juridische bijstand van de Dacka's in de zaak Vlimmen contra Vlimmen lukt het de dierenarts eindelijk officieel zijn scheiding er doorheen te slepen.

De datum voor de inzegening van het huwelijk met Tilly wordt geprikt en op 8 mei 1940 zal het er dan van komen. De eeuwige pechvogel Vlimmen ontvangt de ochtend voor de trouwerij een telegram:

'gelieve u heden uiterlijk 16.00 voor opkomst in werkelijke dienst te melden bureau oude waalsdorperweg 26 's-gravenhage stop chef militair veterinaire dienst luitenant-kolonel hardenstroo'⁶⁴²

Het is hem nog net gegeven in zijn militair kostuum met Tilly te trouwen.

Tja, 'Als je Vlimmen heet...'⁶⁴³

Beknopt weergegeven behelst deze roman van ruim 400 pagina's een ordinaire liefdesaffaire met complicaties. Er valt over dit vervolg op *Doctor Vlimmen* meer te vertellen, maar dat voegt aan de essentie van het ver-

haal niet zo heel veel toe. Vlimmen beleeft weer de nodige smakelijke 'stal'-avonturen en oude bekenden worden opnieuw ten tonele gevoerd.

De arts Treeborg – Vlimmen moet deze schijnheilige niet, die zich in tal van roomse organisaties op hoge posten heeft gemaneuvreerd – valt als prediker van de goede zeden door de mand als de reinigingsdienst in zijn verstopte beerput een onvoorstelbare lading condooms aantreft. Iets dat volkomen indruist tegen de katholieke leer. Heel Dombergen schokschoudert, en Vlimmen vindt dat weliswaar niet hartverheffend, maar is van oordeel:

'Als die vent niet altijd zo brutaal de hemelhoer had uitgehangen (...) als hij een gewone, vlotte jongen was geweest die zich niet beter voordeed dan hij was, zouden die werklui er heus niet zo'n helse keet van gemaakt hebben.'⁶⁴⁴

Opvallender aanwezig dan in deel I is de huidenhandelaar Sally Swaab met wie Vlimmen 'van lieverlede op intieme voet is geraakt. Sally heeft zo'n plezierige, ironische kijk op het leven, vooral op het leven in Dombergen.'⁶⁴⁵

Hij is overigens gemodelleerd naar iemand die in Eindhoven als grossier aan het slachthuis verbonden was, een goede bekende van Roothaert met wie hij in militaire dienst was geweest.

De roomse schimpscheuten ontbreken ook nu niet, maar zijn iets minder nadrukkelijk.

De lezers krijgen uitvoerige juridische uiteenzettingen voorgeschoteld. En passant worden, passend in het tijdsbeeld, de politieke ontwikkelingen in Duitsland genoemd, waarbij enkele karikaturale voorstellingen van Hitler niet ontbreken. Die passages lijken ietwat geforceerd in het verhaal opgenomen te zijn, zonder overigens de indruk te wekken dat Roothaert zich in allerlei bochten wringt om daarmee zijn gekreukte reputatie wat glad te strijken.

Platitudes en geestigheden worden niet geschuwd, soms duiken bestaande namen op, zoals die van de kunstschilder-arts Wiegersma uit het Brabantse Deurne, 'een knap medicus, die aan iedereen vierkant de waarheid zegt...'⁶⁴⁶, of van Pater Van den Elsen, de zogenaamde Boerenapostel, oprichter van de Brabantse boerenbond.

Het exclusieve Antwerpse restaurant Au Gourmet sans Chiqué mocht zich verheugen in gratis reclame:

'In 'Sans Chiqué' zijn er maar twee schotels. Zij krijgen ieder een halve verse kreeft en een half piepkuiken, waarop een knappend korstje is

geroosterd en dat overgoten met een saus, die je nergens anders krijgt.⁶⁴⁷

De restauranthouder toonde zich zeer verguld met de eer die zijn 'stamgast' hem bewees. Sindsdien kon elke gastronoom die zich de heerlijkheden van het in de Vestingstraat gelegen etablissement liet welgevallen, zich vergapen aan de tekst die de eigenaar in een pompeuze lijst aan de wand had gehangen; ernaast hing een menukaart met daarop de woorden 'Mijn hartelijke dank, prins Bernhard'.

En in het gezin Tiebosch, waarvan Vlimmens eerste vrouw deel uitmaakt, dient 'de oude Sjoke'⁶⁴⁸.

De kritieken

Vlimmen contra Vlimmen is het vervolg waar een groot publiek lang halsreikend naar uit had gekeken. Roothaert trekt al zijn registers weer open en na een wat stroef begin leest het, zoals dat heet, 'lekker weg'. Althans, het lezerspubliek kocht en masse, ondanks het gerucht dat in het zuiden van Nederland kranten onderling hadden afgesproken niet over *Vlimmen contra Vlimmen* te schrijven. De pers die dat wel deed, stond soms minder welwillend tegenover het boek.

'Roothaert is nog steeds de vlotte verteller,' reageert de katholieke J.W. Hofstra in *Elseviers Weekblad*. 'Maar in dit boek vertelt hij haastiger en slordiger dan ooit. Met hetzelfde genot als waarmee in het boek bepaalde dorpelingen de beerput van een notabel die te goeder naam en faam bekend staat, aan een onderzoek onderwerpen, met de zelfde soort opgewonden plezier haalt de schrijver zijn hart op aan breedvoerige dramatiseringen van bloederige operaties. Zijn burgerlol in vieze woorden en blasfemische boertigheden verlagen het boek dat wellicht een zedencomédie had kunnen worden tot het peil van de eertijds beroemde soldatenklucht: 'De Big van het 68ste'. Maar de op de spits gedreven sensationeleit in deze beschrijvingen en de ergerlijke smakeloosheid die hem geen platitude uit de weg doet gaan, maken dat de waarde van het boek gedevalueerd wordt. Roothaert moge bij toeval de allermodernste held uit de literatuur gekozen hebben, bij vrijwel alle schrijvers die dit eveneens deden, staat hij verre ten achter in kunstenaarschap en wijs gebruik van gaven.'

Hofstra doelt met zijn 'allermodernste held' op de romanfiguur die zich naar buiten toe manifesteert als iemand met allure en inwendig verteerd wordt door een 'rechtschapenheidsinstinct dat walgt van compro-

missen die om hem heen gemaakt worden met alle uitingen van waarachtigheid, noblessen en fatsoen'⁶⁴⁹.

De publicatie van Hofstra's commentaar geschiedt in een periode waarin Bruna en *Elseviers Weekblad* al geruime tijd stevig met elkaar aan het bakkeleien zijn over de verkoop in de stationskiosken van het *Weekblad*.

'Je moet natuurlijk de dessous van de zaak kennen,'⁶⁵⁰ schrijft Roothaert, daarmee suggererend dat die ruzie geen ruimte liet voor een coulantere opstelling van Hofstra.

Het Nieuwsblad van het Zuiden ontleedt het boek in drie stukken: de procedures die Vlimmen dient uit te vechten wegens het hem in de schoenen geschoven kind, de veterinaire verhandelingen en 'Vrijwel op alle bladzijden beweringen dat de katholieken schijnheilig, onbetrouwbaar en schofterig zijn.' De constatering derhalve in het bijzonder summiere commentaar: 'Alleen gevormde en rijpe lezers kunnen het boek om grondige redenen lezen, maar het is te betwijfelen of velen de moed zullen opbrengen om het geheel te doorworstelen.'⁶⁵¹

Ten opzichte van de eerste *Vlimmen* 'een flinke stap achteruit' schrijft Lidy van Eijsselsteijn in het protestantse blad *Ontmoeting*. 'Het is kennelijk in-elkaar-gezet, hier en daar zelfs in elkaar gelapt; veeartsen zullen hele delen uit vakliteratuur er vrijwel gewoonweg oververteld in herkennen (...) en de lezer ontdekt, dat ook de smakelijkste verteller wel eens uitverteld raakt in mopjes, en dan overgaat tot het genre van nou-niet-bepaald-onder-de-Kerstboom.' Edoch: 'Soms boeit het boek opnieuw, door de levendige verteltrant. Roothaert weet kostelijk te typeren.' Van Eijsselsteijn voorziet nog een boeiend vervolg, waarin dan 'de genezing met de hand' centraal zou staan. Vlimmen neemt hierbij zijn met biomagnetische gaven behepte Tilly mee op praktijk en een dergelijk boek zou het 'zeker nog 's doen (...) mits de auteur zich herstelt van de inzinkingen, die 'Contra' vertoont, en zich wacht voor de grofheid die niet leuk meer is.'⁶⁵²

De auteur van het artikel 'Avonturenroman zonder dolken en degens' in *Vooruit* heeft wat moeite met het korte tijdsbestek waarin de avonturen zich afspelen. Als Vlimmen op een morgen een brand ontdekt, naar aanleiding van een moord door de politie gehoord wordt, 's middags in een stal geëlektrocuteerd wordt en het er nog net levend afbrengt om ten slotte 's avonds met geschonden aangezicht in smoking een intiem etentje bij te wonen, wordt het de *Vooruit*-medewerker wel 'een beetje te veel'. Desondanks is zijn advies: 'Lees het boek, ... ik voorspel u een paar

avonden plezier, zoveel zelfs dat als ge mij ooit ontmoet, mij waarschijnlijk voor vervelende criticaster zult verwijten.’⁶⁵³

En met dat laatste zal Hubert Lampo het roerend eens zijn geweest. Zijn column ‘Kroniek van het proza’ in de *Volksgazet* van 24 december 1953 staat bol van de felle kritiek op hen die onder het voorwendsel ‘een best-seller’ *Vlimmen contra Vlimmen* op voorhand al naar de prullenmand hebben verwezen:

‘Nu is er niets, waaraan wij zelf zo’n hekel hebben als aan consumptie literatuur van deze zgn. best-sellers. Doch niets is belachelijker dan een goede roman te verwerpen uit hoofde van het feit, dat hij toevallig een ruim lezerspubliek bereikt heeft (...). En hij foetert er verder op los dat het verzet tegen Roothaerts boeken ‘alleen en uitsluitend het gevolg is van Roothaert’s vierkante non-conformisme en van de vernietigende wijze, waarop hij hypocrisie, de femelarij en de schijndeugd onder het spervuur van zijn onthutsende welsprekendheid neemt’.⁶⁵⁴

Een stem uit Rome

Lampo ziet over het hoofd dat er wel degelijk recensenten waren die het boek louter op zijn literaire kwaliteiten afkeurden, maar wellicht stond hem bij zijn betoog het geschrift van Prof. Dr. L. Bender O.P. voor ogen, die na zijn vooroorlogse pamflettistische artikelen opnieuw vanuit Rome van zich laat horen. De kop van zijn artikel in het door jezuiten geredigeerde tijdschrift *De Linie*: ‘Vlimmen contra Vlimmen, noodzakelijk commentaar bij een ‘best-seller’’, sluit wonderwel aan bij de oorzaken van Lampo’s wrevel.

Bender komt in zijn epistel nogmaals terug op de oude *Vlimmen* en beticht Roothaert van ondeskundigheid inzake de regels van het kerkelijk recht, i.e. hij zou het verschil niet kennen tussen het proces van nietigverklaring en het proces van ontbinding wegens het niet voltooid zijn van het huwelijk.

Voor *Vlimmen contra Vlimmen* heeft hij weinig goede woorden over:

‘Er wordt gevloekt en gescholden; er wordt met grove spot en hoon gesproken over godsdienst en zedelijkheid; over dingen die toch minstens voor vele anderen heilig zijn, als de sacramenten, biecht en heilige Communie. (...) Spotten met iets wat anderen heilig is, is het goedkoopste middel dat er bestaat, en wordt daarom genoemd het wapen van de lafaards.’

Het valt Bender op dat de ongodsdienstige en de niet-praktiserende katholieken als eerlijke en prettige personen overkomen en dat de in

het boek beschreven goede katholieken vertegenwoordigd worden door 'een grote groep van schraapzuchtige gierigaards, uitbuiters van medemenssen, onbetrouwbare, geniepige, bedreigende, chantage plegende, lasterende en vooral benepen en enghartige mensen'. Op deze eerwaarde maakt het boek de indruk 'het voortbrengsel te zijn van een geest die zich door verbittering heeft laten overwinnen en vergroeien.'⁶⁵⁵

Roothaert was nog immer hels over het feit dat hem in 1939 niet was toegestaan Bender, die zijn brochure *Zijn de huwelijksprocessen in de katholieke kerk een geldzaak?* voor de KRO-radio ten gehore had mogen brengen, van repliek te dienen.

Het artikel in *De Linie* bereikt hem een maand na publicatie en nu neemt hij de kans waar, wat resulteert in een vlammend, goed onderlegd weerwoord. Hij stuurt het eerst ter beoordeling aan Jaap Romijn. Die reageert terstond en noemt Roothaerts stuk 'meesterlijk en daardoor een des te pijnlijker geval voor de Linie. Vooral na het werkelijk zwakke stuk van Bender, dat alleen maar de vluchtige lezer kan overtuigen.'

Met Roothaert heeft Romijn zijn twijfels ten aanzien van de bereidwilligheid van *De Linie* om het stuk te plaatsen:

'Toch zal het waarschijnlijk wel zo gaan, dat het op de lange baan wordt geschoven: meneer Bender niet thuis, meneer Bender ziek, – o ja, goed dat U ons eraan herinnert, maar de zaak loopt nu al zo lang dat we er niet al te veel ruimte aan kunnen besteden. Tendencieuze samenvatting van je brief, kort commentaartje van meneer Bender. Maar het kan ook anders gaan. 't Is moeilijk te zeggen.'⁶⁵⁶

Het liep anders. Het duurt even, omdat Roothaerts stuk eerst naar Rome werd doorgestuurd, 'om die knaap gelegenheid te geven tot repliek'⁶⁵⁷. Maar dan, als een mirakel, op 23 januari 1954, verschijnt ongecensureerd Roothaerts antwoord in *De Linie*, vergezeld van Benders weerwoord en een zo neutraal mogelijk gehouden redactionele inleiding. Het pleit voor *De Linie* dat dit blad het artikel in zijn geheel plaatst, want Roothaert windt er geen doekjes om, kiest weloverwogen de aanval, waarbij hij meermalen het procédé hanteert van het eerst tegemoetkomen om daarna des te scherper toe te kunnen slaan. Hij gaat onder meer in op zijn vermeende ondeskundigheid betreffende het kerkelijk recht:

'En dat ik veel te slecht op de hoogte was van het onderwerp om er überhaupt over te mogen schrijven, leidt hij (Bender-fw) af uit het feit, dat ergens in het boek – ik weet niet eens waar – de term *ontbinding* van het huwelijk zou verward zijn met *nietigverklaring*! Een geniale vondst, moet ik zeggen. Zij geeft mij de volgende parabel in de pen:

Naar aanleiding van het feit, dat een zijner nabestaanden van het leven

werd beroofd, publiceert iemand een verontwaardigd geschrift, zo goed geslaagd, dat het in wijde kring indruk maakt. Maar nu komt de scherpzinnige Dr. Bender, voor wie deze opschudding nogal vervelend is, en hij ontdekt me daar subiet, dat de auteur in zijn tekst het juridische begrip 'doodslag' heeft verward met 'moord', dus niet voldoende op de hoogte is van het onderwerp, dus niet het recht had erover te publiceren. Waarna Dr. Bender kennelijk verlangt, dat de lezer nu luchtig over het lijk zal heenstappen en zich verder niet om de moord (pardon: de doodslag!) bekommeren.

Kom – kom, wie is er zo naïef? De lezer? De schrijver? Geen van beiden vrees ik.'

Dr. Bender kan weinig waardering voor de parabel opbrengen:

'Neen, het gaat niet over een verwisseling van twee *woordjes* (zoals u denkt). Mijn bewering berust ook niet op de verwisseling van die twee *woordjes*. De tirade over de geniale vondst en de allesbehalve geniale parabel die daardoor aan u werd ingegeven, zijn niet ter zake. Uw onwetendheid bestaat hierin dat u de eigen aard niet kent van de kerkelijke procedure die dient tot voorbereiding van het verlenen van een gunst, namelijk de ontbinding van een huwelijk dat niet door de daad van geslachtelijke gemeenschap is voltooid.' Roothaerts fout is derhalve dat hij niet inziet dat het hier een zaak betreft die 'buiten de rechtssfeer ligt en waar dus geen rechtszekerheid bij te pas komt'.

Roothaert gaat na zijn parabel uitvoerig in op de gang van zaken bij civiele en kerkelijke procedures en roept aan het eind van zijn tirade een bijna vertrouwelijke sfeer op:

'En nu tussen ons beiden, geachte Dr. Bender. Het is U blijkbaar meer om propaganda te doen dan om de waarheid en dat is te verklaren. U heeft een opdracht; ik sta volkomen vrij. Ook ik heb wel eens tegen beter weten een hopeloze zaak moeten verdedigen, ik begrijp Uw situatie wel. Ik begrijp ook, dat U voor Uw propaganda van mij geen adviezen nodig hebt: U gaat niet bij de duivel te biecht. Maar is U het toch in de grond van Uw hart niet met mij eens, dat het een veel betere propaganda zou geweest zijn, wanneer U ruiterlijk had erkend: 'Ja, hier is jammer genoeg op een onverantwoorde manier gesold met de hoogste levensbelangen van een hardwerkend en fatsoenlijk burger, iets wat de kerk absoluut niet wenst, maar niet heeft kunnen voorkomen.(...)' Dat zult U natuurlijk nooit toegeven. Toch ben ik ervan overtuigd, dat het op Uw gelovigen een veel betere indruk zou gemaakt hebben dan Uw klein geknabbel aan de zijkantjes, met zorgvuldige vermijding van het aanroeren der hoofdzaak. Uw lezers zijn heus wel voor rede vatbaar, mits U zelf maar begint met redelijk te zijn.

Ten slotte wil ik zelfs eerlijk zijn tot mijn eigen nadeel. Als U van meet

af aan deze enig-juiste houding had aangenomen en de nodige maatregelen tot rechtszekerheid waren inderdaad genomen, zou eo ipso het boek Vlimmen veel van zijn pluimen hebben verloren, dat geef ik gaarne toe. Nu het U en Uw principalen evenwel behaagd heeft te volharden in de boosheid, staan alle pluimen nog even weelderig overeind als 17 jaar geleden en zal het onderwerp over twintig jaar nog even actueel zijn als vandaag.

Hoe lang nog, Dr. Bender?’

Nog heel lang, blijkens de reactie van Dr. Bender:

’Uw bezorgdheid voor de goede gang van zaken in de katholieke Kerk heeft mij niet kunnen ontroeren. Daarvoor openbaren uw boeken te veel uw gezindheid. Ik zelf heb, ook in Nederland, aan dergelijke zaken meegewerkt. Ik heb meer dan 20 jaren in Rome contact met personen die regelmatig deze zaken behandelen. Ik weet ook welke controle er krachtens het systeem wordt uitgeoefend. Ik verzeker u, dat de belangen van de katholieken uitstekend behartigd worden. Wel heb ik soms gedacht: het zou wenselijk zijn als sommige zaken wat vlugger gingen. Maar die klacht heb ik ook dikwijls gehoord met betrekking tot rechtszaken bij beschaafde volken, en die stelt u tot voorbeeld. Ik zou u dus aanraden: maak u niet te veel zorgen over de katholieke Kerk.’⁶⁵⁸

De discussie had eigenlijk zeventien jaar eerder moeten plaatsvinden, want het probleem dat in alle heftigheid wordt aangeroerd, heeft uitsluitend betrekking op de belevenissen van Vlimmen in het eerste deel. Toen mocht Roothaert niet, nu gaat hij onverdroten voort en komt, gesteund door de bijval die hij van verschillende zijden krijgt – ’Zelfs onze brave Ernest Claes vond dat Bender toch maar zwak stond...’⁶⁵⁹ – met een tweede reactie. Zou *De Linie* plaatsing weigeren, dan was er al een geheim plannetje gesmeed en zou er na korte tijd een ’brochuurtje Vlimmen contra Bender’ op de markt zijn verschenen, ’opbrengst ten bate van het rampenfonds. Bruna is er dol op, een prachtige publiciteit.’⁶⁶⁰

De Linie is sportief en verstandig genoeg ook Roothaerts dupliek af te drukken, wederom gevolgd door een, nu kort, antwoord van Bender, waarmee, geeft de redactie te kennen, ’deze ongebruikelijke discussie kan worden gesloten’.

Roothaert begint met erop te wijzen dat Bender zich ervoor hoedt ook maar iets te ontkennen van Vlimmens gevecht met de kerkelijke autoriteiten. Vervolgens spreekt hij zijn twijfels uit over de profane juridische competentie van Bender en concludeert ’hoe moeilijk het is te discussieren met een tegenpartij die niet van het vak is’. Maar: ’Daarom niet getreurd. Veel belangrijker is, dat eindelijk het hoge woord geklonken

heeft. Ontdaan van alle versierselen en camouflage staat er: Vlimmen had geen enkel recht, hij kon slechts hopen op een gunst.

Volkomen akkoord, professor; de gang van zaken in de roman had dit reeds duidelijk aangetoond, want zelfs de mogelijkheid om te procederen was een *gunst*. Daarom kon ook iedere kerkelijke herdersjongen het hulpeloze schaap Vlimmen ongestraft terugstoten en afhouden van zijn uiteindelijke rechter, lees: gunstverlener. En hiermee hebt U dus wilens-nillens alles toegegeven wat ik beweerd heb, zodat we het roerend eens zijn geworden, al heeft het U blijkbaar moeite gekost. Want in Uw uitvoerige brochure hebt U het woord *gunst* behoedzaam in reserve gehouden. U had het daar uitsluitend over de heilige en vooral *veilige* rechten van alle kerkelijke rechtzoekenden. (...) Uw brochure droeg de titel 'Zijn de Huwelijksprocessen in de Katholieke Kerk een Geldzaak?' Ik zeg niet ja, maar al even wetenschappelijk staat Uw vraagteken er nog steeds, tot U met juridische nauwkeurigheid zult hebben aangegeven aan wie de gunsten dienen te worden verleend en aan wie niet.

Hebt U al eens geruchten gehoord over de rechten van de mens, die toch geschapen is naar Gods evenbeeld, dus geen hondsvot, overgeleverd aan gunst en gena van andere ...mensen?

Dus volledig akkoord, professor. Maar houd nu in hemelsnaam op met Uw grote woorden als laster, schandaal, verdachtmaking, onwaarheid en meer van die holle klanken. U smijt ermee naar gebeurtenissen, die vaststaan als een muur (anders had U ze graag genoeg tegengesproken) alsook naar conclusies van gewapend beton, tot welke adstructie U thans eindelijk het verlossende woord *gunst* hebt moeten uitspreken. Dat gesmijt is helemaal niet wetenschappelijk en weinig professioneel, professor!

Niettemin steeds gaarne tot Uw dienst. Roothaert.'

Benders verweer komt neer op het beamen van Roothaerts constatering dat het slecht discussiëren is tussen twee mensen die niet van hetzelfde vak zijn. Met betrekking tot de opmerking over de rechten van de mens merkt hij op:

'Die rechten zelf ken ik al zeer lang door mijn theologische opleiding. Voor alle zekerheid kijk ik de lijst nog even na. Neen er staat werkelijk niet bij dat de mens recht heeft om een andere vrouw te nemen nadat hij met een eerste geldig getrouwd is ook al is hij zo onnozel geweest om een zenuwzieke te nemen. Ook staat er niet bij, dat de mens recht heeft op ontbinding of echtscheiding, omdat zijn huwelijk niet door gemeenschap is voltooid. Dit verklaart dan, dat dit niet voltooid zijn in het Nederlandse Recht geen grond voor echtscheiding is. Ook in de Kerk heeft niemand recht op zulk een ontbinding, ook al kan de paus zulk een huwelijk ontbinden als een gunst.

Dat de mens geschapen is naar Gods beeld en gelijkenis leerde u de Kerk. Bovendien leert zij iets wat veel meer betekent: dat de mens kind van God is. Maar een hondsvot, neen, dat woord heb ik in dit verband nooit gehoord.

Van grote woorden gesproken! L. Bender O.P.^{'661}

Roothaert heeft gelijk als hij aandringt op rechtstreekse antwoorden van Bender, die een confrontatie over rechtvaardigheid, een woord dat eerder van toepassing was dan 'recht', uit de weg blijft gaan. Huub Pulles slaat de spijker op zijn kop als hij Roothaert spottend schrijft:

'Die arme Bender, zulk een geleerd man wordt in het publiek op de pot gezet. Maar toch heb je natuurlijk volslagen ongelijk, want jij als heiden verliest één ding en wel het belangrijkste uit je zondig oog: al deze gunsten en rechten komen niet van de mens, maar van God (zie Bender) en daar kun jij nu eenmaal niet bij en dus ga jij uiteindelijk op de pot.'^{'662}

De Linie sluit de polemiek ten overvloede af met een gefingeerde dialoog tussen een belerende canonist en een begripvolle civilist om de lezers vertrouwd te maken met de problematiek van nietigverklaring en ontbinding van het kerkelijk huwelijk.

Een week later doet Mr.Dr. F. Schweigman O.P. in *De Bazuin* nog een duit in het zakje. Deze geestelijke laat in ieder geval de mogelijkheid open, dat er in de zaak Vlimmen fouten gemaakt kunnen zijn door kerkelijke personen, zonder overigens Roothaert, die hij verwijt 'zelf van het geval Vlimmen toch maar bitter weinig te hebben begrepen'^{'663}, vrij te pleiten.

'Deze man is tenminste jurist en weet zich te hoeden voor de nonsens van de 'professor'. Als het inmiddels niet zo vervelend was geworden, zou ik hem wel eens schaakmat willen zetten met een paar lastige vragen,' laat Roothaert Jaap Romijn weten. 'Maar als die lui in het nauw geraken, halen ze de Liebeherrgott uit hun binnenzak, van wie ze dan rechtstreekse orders blijken te hebben. En tussen alle wijwaterdruppeltjes door hebben ze ten slotte de hoofdzaken toegegeven, zodat de Benderse bom naar de verkeerde kant is gebarsten.'^{'664}

In maart 1954 lijkt men eindelijk uitgeschreven over het geruchtmakende huwelijk. De priesters hebben hun zegje gedaan, Roothaert heeft zijn gram gehaald en na het juridische gevecht in *Vlimmen contra Vlimmen* mag de dierenarts zijn eerste huwelijk de rug toekeren om terstond de geneugten te gaan ontdekken van werkelijk pril huwelijksgeluk, ware het niet dat de militaire plicht roept.

Een passend afscheid. Nog meer avonturen van Dr. Vlimmen zouden ongetwijfeld tot een herhaling leiden, wat in het tweede deel soms al ge-

beurt. Nieuwe staaltjes van veterinaire vakkunst, andere voorbeelden van roomse indoctrinatie, wederom juridische uiteenzettingen. Het was nauwelijks aan te nemen dat het publiek daarvoor een derde keer zou warmlopen. Toch zal er nog een vervolg verschijnen. Literair gezien is dat jammer; commercieel gezien blijkt het wonderlijk genoeg een geslaagde onderneming.

Vlimmen contra Vlimmen

- 609. Brief A. Roothaert aan J. Romijn, 20 feb. 1952. Archief Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum
- 610. Brief A. Roothaert aan J. Romijn, 27 jan. 1952. Archief Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum
- 611. Brief Roothaert, 20 feb. 1952
- 612. Duyns: 'Dierenarts Pulles: 'ik ben Doctor Vlimmen, zonder meer' '. *Haagse Post*, 8 apr. 1967
- 613. Brief Roothaert, 27 jan. 1952
- 614. Mr. A. Roothaert: *Vlimmen contra Vlimmen*. Utrecht 1959, 310-311
- 615. Brief H. Pulles aan A. Roothaert, 3 sep. 1953. Afschrift collectie auteur
- 616. Brief A. Roothaert aan H. Pulles, 11 sep. 1953. Afschrift collectie auteur
- 617. Brief H. Pulles aan A. Roothaert, 14 sep. 1953. Afschrift collectie auteur
- 618. Brief Pulles, 14 sep. 1953
- 619. Brief Pulles, 14 sep. 1953
- 620. Brief H. Pulles aan A. Roothaert, 10 juli 1953. Afschrift collectie auteur
- 621. Brief Pulles, 10 juli 1953
- 622. Brief A. Roothaert aan J. Romijn, 13 juli 1953. Archief Bruna
- 623. Brief A. Roothaert aan J. Romijn, 13 aug. 1953. Archief Bruna
- 624. Brief A. Roothaert aan A.W. Bruna, 11 aug. 1953. Archief Bruna

625. Brief A. Roothaert aan H. Pulles, 21 aug. 1953. Afschrift collectie auteur
626. Brief A. Roothaert aan H. Pulles, 2 aug. 1953. Afschrift collectie auteur
627. Brief H. Pulles aan A. Roothaert, 8 aug. 1953. Afschrift collectie auteur
628. Brief A. Roothaert aan H. Pulles, 20 sep. 1953. Afschrift collectie auteur
629. Brief A. Roothaert aan A.W. Bruna, 10 sep. 1953. Archief Bruna
630. Brief Roothaert, 10 sep. 1953
631. Brief J. Romijn aan A. Roothaert, 12 sep. 1953. Archief Bruna
632. Brief Roothaert, 20 sep. 1953
633. Brief H. Pulles aan A. Roothaert, 22 sep. 1953. Afschrift collectie auteur
634. Brief A. Roothaert aan H. Pulles, 17 nov. 1953. Afschrift collectie auteur
635. Brief H. Pulles aan A. Roothaert, 14 sep. 1953. Afschrift collectie auteur
636. Brief Roothaert, 17 nov. 1953
637. Brief H. Pulles aan A. Roothaert, 17 nov. 1953. Afschrift collectie auteur
638. Duyns 1967
639. Brief H. Pulles aan A. Roothaert, 23 nov. 1953. Afschrift collectie auteur
640. Brief J. Romijn aan A. Roothaert, 28 nov. 1953. Archief Bruna
641. Brief A. Roothaert aan J. Romijn, 29 apr. 1953. Archief Bruna
642. Roothaert 1959, 424
643. Roothaert 1959, 434
644. Roothaert 1959, 116
645. Roothaert 1959, 92
646. Roothaert 1959, 107
647. Roothaert 1959, 201
648. Roothaert 1959, 137
649. J.W. Hofstra: 'Het alter ego ontmoet, een Vlimmen om de sensatie'. *Elseviers Weekblad*, 19 dec. 1953
650. Brief A. Roothaert aan H. Pulles, 22 dec. 1953. Afschrift collectie auteur
651. 'Vlimmen contra Vlimmen'. *Nieuwsblad van het Zuiden*, 10 feb. 1954
652. Lidy van Eijsselsteijn: 'Mr. A. Roothaert, Vlimmen contra Vlimmen'. *Ontmoeting*, jrg. 7, nr. 8, juni 1954
653. P.D.S.: 'Vlimmen contra Vlimmen, avonturenroman zonder dolken en degens'. *Vooruit*, 29 mei 1954
654. H. Lampo: 'Wederopstanding van Doctor Vlimmen'. *Volksgazet*, 24 dec. 1953
655. Dr. L. Bender O.P.: 'Vlimmen contra Vlimmen, noodzakelijk commentaar bij een 'best-seller' '. *De Linie*, 28 nov. 1953
656. Brief J. Romijn aan A. Roothaert, 13 jan 1954. Archief Bruna
657. Brief A. Roothaert aan H. Pulles, 4 feb. 1954. Afschrift collectie auteur
658. Mr. A. Roothaert/Prof.Dr. L. Bender: 'Vlimmen contra Vlimmen, een repliek van Mr. Roothaert en een antwoord van Prof Bender'. *De Linie*, 23 jan. 1954
659. Kees Bastianen: 'Mr. Roothaert heeft geen behoefte aan kerkelijk eerherstel'. *De Stem*, 6 aug. 1966
660. Brief Roothaert, 4 feb. 1954
661. Mr. A. Roothaert/Prof.Dr. L. Bender: 'Vlimmen contra Vlimmen'. *De Linie*, 6 feb. 1954
662. Brief H. Pulles aan A. Roothaert, 8 feb. 1954. Afschrift collectie auteur
663. Mr. Dr. F. Schweigman O.P.: 'Doctor Vlimmen Redivius, huwelijk en recht'. *De Bazuin*, 13 feb. 1954

664. Brief A. Roothaert aan J. Romijn, 25 feb. 1954. Archief Bruna